

**Logopediepraktijk
Het Praathuis
Roelien van Halsema
Mirjam Hermans
Kim Ruiter
Marieke Luten**

Een kind dat stottert in de klas

Als leerkracht is de kans groot dat je in jouw carrière een keer een leerling in de klas krijgt die stottert. Stotteren ontstaan namelijk bij ongeveer vijf procent van de kinderen tussen de 2 en 9 jaar oud. Van deze kinderen ervaart één procent het stotteren als een probleem of handicap. Vaak wordt stotteren als probleem gezien omdat het stotterende kind zich 'anders' voelt dan de andere kinderen in de klas.

Maar wat betekent stotteren nou precies? Tegenwoordig wordt stotteren verklaard door een timingsstoornis. Deze timingsstoornis houdt in dat het afstemmen van de spierhandelingen bij de uitspraak van klanken niet goed verloopt. De aansturing van de spraak verloopt van de hersenen naar de zenuwen naar de spieren en waarschijnlijk verloopt het proces niet goed om de opdrachten van hersenen tot spierbewegingen te coördineren en op elkaar af te stemmen. Daardoor maakt iemand die stottert steeds "pas op de plaats" bij het spreken.

Of een kind gaat stotteren is erfelijk bepaald. Echter, het hoeft niet zo te zijn dat de aanleg voor stotteren er daadwerkelijk voor gaat zorgen dat het kind ook echt gaat stotteren. Hierbij zijn deze vuistregels handig om in gedachte te houden:

Niet alle kinderen met een aanleg voor stotteren zullen ook daadwerkelijk gaan stotteren, De kinderen die geen aanleg voor stotteren hebben zullen niet gaan stotteren, wat er ook gebeurt. Of een kind gaat stotteren zal bepaald worden door uitlokkende factoren. Deze factoren zijn snelheid, spanningen en beperkingen.

Onder snelheid verstaan we bijvoorbeeld de spreesnelheid van het kind of van de omgeving rond het kind. Snel spreken kan er toe leiden dat een kind met aanleg voor stotteren eerder gaat stotteren. Daarnaast kan het leeftempo ook aanleiding hebben tot stotteren; het kind zou dan meer ruimte en rust nodig hebben.

Spanningen kunnen ontstaan doordat het kind druk ervaart om te presteren. Of natuurlijk vanwege een problematische thuissituatie. Maar ook positieve spanningen (Sinterklaas!) kunnen stotteren in de hand werken. Onder beperkingen verstaan we bijvoorbeeld een beperkte woordenschat of moeite met de zinsbouw, slechthorendheid, slecht zicht, leerproblemen.

Wat hoor en zie je?

Stotteren kan in verschillende vormen tot uiting komen waarbij we onderscheid maken tussen kernstotteren en de reacties op het stotteren.

Onder kernstotteren verstaan we datgene wat we kunnen horen van het stotteren, namelijk;

- o Herhalingen. Onder herhalingen verstaan we het snel of langzaam herhalen van een klank, lettergreep of woord (ba-ba-ba-ballon).
- o Verlengingen. Onder verlengingen verstaan we verlengen van een klank, lettergreep of woord (vvvvvvoet).
- o Blokkades. Onder een blokkade verstaan we het afsluiten van de luchtstroom bij een klank, of lettergreep (.....Bal). De spraak klinkt alsof er kleine ontploffingen plaatsvinden.

Er kunnen natuurlijk verschillende vormen tegelijk optreden.

Reacties op het stotteren

Naast het hoorbare van het stotteren zijn er ook nog de reacties op het stotteren. Deze kunnen we Logopediepraktijk Het Praathuis, Roelien van Halsema, Mirjam Hermans, Kim Ruiter, Marieke Luten. Laanzicht 11, 8271JZ IJsselmuiden, Tel: 038-3318132
E-mail: info@praathuis.info
www.praathuis.info

opdelen in;

- o Vechtend stotteren. Er is veel spierspanning te zien; er zijn grimassen of er is ademnood. Het kind vecht zich door de stotter heen.
- o Vluchtend stotteren. Het kind kiest ervoor niet of minder te spreken, andere woorden te kiezen of gebruikt standaardwoorden waarbij de stotteraars geen last hebben van het stotteren. Het kind zal niet vaak de vinger opsteken of bij een beurt zeggen: "weet ik niet"
- o Bevriezend stotteren. Wanneer dit optreedt is er vooral "inwendig" en gevecht gaande om door de stotter heen te komen.

Wat betekent stotteren in de klas?

Het is voor leerkrachten goed om te weten hoe je in de klas met een kind dat stottert om kunt gaan. Omdat stotteren een veelzijdige en complexe stoornis is en zich in zo veel verschillende manieren uit is het moeilijk om op ieder punt in te gaan. Vandaar dat de meest algemene problemen worden besproken.

Eisen stellen.

Het is wenselijk om kinderen die stotteren niet anders te behandelen dan de andere kinderen in de klas zodat het stotteren nog meer opvalt. De kinderen kunnen dus in de meeste gevallen gewoon mee doen met het houden van boekbesprekingen, spreekbeurten en leesgroepjes. Wat wel een goed idee is om dan de spreekbeurt over het stotteren te houden zodat de kinderen in de klas dan ook wat meer begrijpen wat stotteren is.

Kringgesprek.

Tijdens een kringgesprek is het belangrijk om voor ogen te houden dat praten mag, maar niet hoeft. Het kind kan dan teveel onder druk komen te staan wat het stotteren kan verergeren. Hierbij kunnen gesloten vragen helpen omdat dat de leerling op weg helpt. Ook kan het een idee zijn om het kind iets mee te laten nemen zodat de aandacht meer op het voorwerp of de foto gericht is.

Sfeer in de klas.

De leerkracht kan zorgen voor een goede sfeer door het kind dat stottert het gevoel te geven dat hij/zij niet anders is dan anderen. Ga in op de inhoud van wat het kind zegt en niet op hoe het eruit komt. Maak echter geen taboe van het stotteren en maak het bespreekbaar met het kind bijvoorbeeld door te benoemen: "Tsjonge, dat was een moeilijk woord voor je, ik zag het, die zat gewoon vastgeplakt"..

Periode:

Sommige periodes stottert het kind maar dan anders. Stel dan de spreekvragen wat bij, bijvoorbeeld door meerkeuzevragen te stellen of ja/nee-vragen. Laat het kind hardop lezen met een ander kind (maar bespreek dit wel met het kind en de klas). Doe gezamenlijke woordspelletjes of ga samen zingen. Laat het kind niet net dán de klassen rond gaan om iets te vragen (tenzij het dat graag wil) en wees mild met beleefdheidsuitingen.

Sterke kanten:

Laat het kind ook duidelijk merken dat er dingen zijn waar dit kind heel goed in is. "leerling-van-de-week" is een mooi idee, of laat alle kinderen elkaar eens complimenten geven.

Spanning:

Wanneer het kind veel last heeft van spanning tijdens het stotteren (grimassen, gebalde vuisten, verstoorde adem) bouw dan eens tijdens de gymnastiek een les ontspanningsoefeningen in.

Pesten.

Het kan voorkomen dat een leerling wordt gepest vanwege het stotteren. Het is een goed idee om hierop in te springen door in samenwerking met de logopedist een spreekbeurt te geven over stotteren zodat het een bespreekbaar punt wordt. Ook kan de logopedist een voorlichting komen geven.

Signaleren van stotteren.

Vooraf leerkrachten in de onderbouw hebben een belangrijke functie in het signaleren van stotteren omdat dan vaak het stotteren begint. Voor een Screeningslijst verwijs ik naar de bijlage waaraan deze is toegevoegd. Deze Screeningslijst is de Screeningslijst voor Stotteren (SLS) en komt uit het boek 'Kinderen die stotteren' van A. Bertens en J. Weeda-Hageman (2001). De lijst bestaat uit 6 verschillende onderdelen waarbij u, als leerkracht, kan aanvinken welk antwoord het beste bij het kind past. Alle cijfers bij elkaar is de totaalscore.

Tip: kijk eens op www.stotteren.nl voor materiaal voor in de klas.

Wat niet te doen als leerkracht.

- Maak zinnen van de leerling niet zelf af als de leerling er niet uit komt maar laat de leerling uitspreken. Bespreek met de leerling wat hij/zij juist prettig vindt als hulp.
 - Leg niet teveel nadruk op het stotteren.
 - Geef de leerling geen 'speciale' behandeling, door de leerling nooit aan de beurt te laten komen tijdens een kringgesprek of iets dergelijks.
-
- Wees open en ontspannen in het praten over het stotteren.